

POZITYVIOS TĖVYSTĖS ĮGŪDŽIŲ ĮTAKA PRIEŠMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ SOCIALINĖS KOMPETENCIJOS UGDYMU

Vilma Juodienė¹, Algimantas Bagdonas²

¹Kauno lopšelis-darželis „Boružėlė“, ²Kauno kolegija

Anotacija. Straipsnyje pateikiama mokslinės literatūros apžvalga, nagrinėjanti pozityvios tėvystės reiškinį bei pozityvios tėvystės raiškos galimybes ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Pozityvi tėvystė tyrime siejama su socialinės kompetencijos ugdymo svarba. Atliktas tyrimas nustatė, kad pozityvios tėvystės įgūdžiai itin svarbūs ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinę kompetenciją. Svarbu padėti vaikui suvokti save, skiepyti vertybes, kuriant harmoningą aplinką, pažinti savo jausmus, ugdyti empatiją, priimti kitokį vaiką, išgyventi nepatogius dalykus. Siekiant tobulinti pageidautinas savybes svarbus ir lankomos ugdymo įstaigos indėlis, o kryptingai ugdyti vaiką padeda glaudus pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas. Tik bendra šeimos ir pedagogų veikla gali duoti pozityvių rezultatų šiuo klausimu. Mokslinės literatūros analizė bei atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad priešmokyklinio amžiaus vaikas, auklėjamas remiantis pozityvios tėvystės principais, įgyja dokumentuose nurodomas tokio amžiaus vaikui reikalingas socialines kompetencijas, socialinius ir efektyvius darbo įgūdžius, kurie užtikrina sėkmingą vaiko socializaciją, kūrybiškumą bei pasirengimą mokykliniam ugdymui.

Reikšminiai žodžiai: priešmokyklinis amžius, pozityvi tėvystė, socialinė kompetencija, bendradarbiavimas.

Įvadas

Temos aktualumas. Pozityvios tėvystės problema nagrinėta įvairiais aspektais: vaikų su spec. poreikiais ugdymo, bendradarbiavimo, kompetencijų ugdymo (Bor, Sanders, 2002; Sanders, Markie-Dadds, 2003; Durnat, 2012; Drobelenė, 2016; Кошиенко, 2017; Nicholson, Berthelsen, 2008). Socialinė kompetencija priešmokykliniame amžiuje analizuota kaip vaiko socializacijos veiksnys, svarbus jau mokykliniame amžiuje (Žukauskienė, 2012; Bardauskaitė, Jakimavičienė, Sadauskienė, 2016). Петрик (2018), Липагина (2017), Кошиенко (2017) darbuose randamos išvalgos apie socialinių kompetencijų ugdymo galimybes per pozityvios tėvystės principų diegimą, todėl šiame straipsnyje pozityvi tėvystė siejama su socialinės kompetencijos ugdymu priešmokykliniame amžiuje. D. Goleman (2003) teigimu, „šeima yra mūsų pirmoji emocinio gyvenimo mokykla: bendraudami su artimiausiais žmonėmis, mes mokomės suvokti savo pačių jausmus, į juos reaguoti, numatyti, kaip į juos gali reaguoti kiti, taip pat suprasti ir išreikšti savo viltis ir baimes“. Artimiausi vaikui suaugusieji – tėvai vaidina svarbiausią vaidmenį ugdant vaiko socialinę kompetenciją. Norint sėkmingai ugdyti vaiko socialinę kompetenciją itin svarbi pozityvios tėvystės raiška. Pasak G. Drobelenės (2016), vaiko asmenybės pagrindai susiformuoja pirmame, didžiausią įtaką jam turinčiame institute – šeimoje. Kai trūksta žinių apie vaiko raidos ypatumus, daromos klaidos, kurios atsiliepia tiek vaikui, tiek visos šeimos gerovei, o vėliau ir visuomenės gerovei. Anot J. Radzevičienės (2018), pozityvi

tėvystė – tai vaikų auginimo filosofija, kuri *didžiausią dėmesį skiria vaiko galimybių, stiprybių ir gebėjimų ugdymui, kad užaugęs jis sugebėtų visiškai save realizuoti*. Vaikas auginamas jį padrašinant, bet nebaudžiant, o netinkamas vaiko elgesys keičiamas nenaudojant psichologinio ir fizinio smurto. Tėvai padeda vaikui įgyti vidinį saugumo jausmą, pasitikėti savimi ir aplinkiniais, todėl jie negali būti tuo pačiu metu ir saugumo, ir baimės, agresijos šaltinis, čia ir susilieja pozityvios tėvystės svarba ugdant vaikų socialinę kompetenciją. E. В. Прямякова (2009) *socialinės kompetencijos apibrėžimą formuluoja kaip gebėjimą suprasti gyvenimo situaciją, rasti būdą, kaip išspręsti problemą*, suvokti naujoves, turtinti savo patirtį, gebėjimą tobulėti kaip asmenybei. Šiandieninėje visuomenėje labai svarbu nepriklausomai mąstyti, bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais, galėti visokeriopai atsiskleisti, suvaldyti stresą bei išgyventi diskomforto zonoje. D. Malinauskienė (2006) teigia, jog socialinio pažinimo turinys yra ypatingas ir labai svarbus vaiko socializacijai, nes jis nukreipia vaiko mąstymą į kitų žmonių, savo paties elgesio ir tarpusavio santykių suvokimą. Socialinis suvokimas svarbus vaiko asmenybės tapsmui, nes padeda išmokti priimtinas visuomenei elgesio normas, socialines nuostatas, t. y. tampa svarbi priešmokyklinio amžiaus vaiko elgesio determinantė. R. Žukauskienė (2012) teigia, kad „stebėdami, kaip įvairiomis situacijomis elgiasi vaikai, galime daug pasakyti apie tai, koks auklėjimas vyrauja toje šeimoje. Vienose šeimose auga laimingi, pasitikintys savimi, draugiški, o kitose – nelaimingi, neturintys saugumo jausmo, priešiški kitiems vaikai.“ Tai priklauso nuo tėvų

ir vaiko santykių šeimoje. Nors visi tėvai nori savo vaikams to, kas geriausia, supratimas, kas yra tas „geriausia“ skirtingose šeimose nevienodas. Tai lemia tėvų išsilavinimas, socialinis, ekonominis statusas. Skirtumai atsiranda, nes nuomonės, koks turi būti tėvų auklėjimas ir ko tikėtis iš vaiko konkrečiame amžiuje, irgi skiriasi – kaip ir koks turi būti tėvų vaidmuo vaiko raidos procese. Tėvams nelengva pasirinkti teisingą auklėjimo kelią iš daugybės skirtingų teorijų. Svarbu kritiškai mąstyti, reflektuoti ir pasirinkti tas teorijas, kurios puoselėja šeimos tradicijas, kultūrą ir yra priimtinos tėvams ir jų vaikui. Taigi šeimoms ir pedagogams kyla nemažai neaiškumų – kaip geriausia ugdyti socialinę kompetenciją ir koku aspektu šiame procese turėtų pasireikšti pozityvios tėvystės principai?

Tyrimo problema – kokia pozityvios tėvystės įgūdžių įtaka ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinę kompetenciją?

Tyrimo objektas – pozityvios tėvystės įgūdžių įtaka ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinę kompetenciją.

Tyrimo tikslas – atskleisti pozityvios tėvystės įgūdžių įtaką ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinę kompetenciją.

Uždaviniai:

1. Teoriškai pagrįsti pozityvios tėvystės sąsajas su socialinės kompetencijos ugdymu.
2. Nustatyti pedagogų nuomonę apie pozityvios tėvystės ir socialinės kompetencijos ugdymą.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, apklausa žodžiu, kokybinė gautų duomenų turinio analizė.

Pozityvios tėvystės samprata

Pozityviosios disciplinos sąvoka buvo pradėta vartoti 1981 m., kai žymi amerikiečių vaikų psichologė J. I. Nelsen parašė knygą tokiu pačiu pavadinimu „Pozityvi disciplina“. Jos sukurtas vaikų auklėjimo modelis remiasi garsių austrų psichiatrų A. Adler (1870–1937) ir R. Dreikurs (1897–1972) iškeltomis idėjomis. A. Adler jau 1920 m. Vienos konferencijoje iškėlė tėvų ugdymo klausimą. Jis teigė, kad su vaikais turi būti elgiamasi pagarbiai, bet drauge pabrėždavo, kad, siekiant teigiamo vaikų elgesio, nereikia jų lepinėti ar naikinti. J. Durrant (2012) formuluoja apibrėžimą – „pozityvi tėvystė yra nesmurtinė, orientuota į sprendimus, gerianti vaiko teises ir pagrįsta vaiko raidos principais. Pozityvios tėvystės pagrindu yra laikomi stiprūs tėvų ir vaikų tarpusavio santykiai. Išskiriami pagrindiniai principai, kuriais tėvai turėtų vadovautis bendraudami su savo vaikais – tai ilgalaikiai

auklėjimo tikslai, šilti santykiai su vaiku, elgesio ribų nustatymas, vaiko mąstymo ir jausmų supratimas, orientacija į problemų sprendimą, o ne bausmes“. Remiantis šiais principais padedamas tvirtas pagrindas pozityvios tėvystės mokymo programų kūrimui ir įgyvendinimui. Nicholson, Berthelsen (2008), O. A. Карабанова (2015) į pozityvios tėvystės auklėjimo ypatybes žiūri, kaip į laipsniško vaiko vystymosi skatinimą ir jo savarankiškumo pasiekimą draugiškoje, saugioje ir psichologiškai patogioje aplinkoje, kurią sukuria tėvų elgesys. Tokios sąlygos ir veiksniai lemia auklėjimo efektyvumą ir kokybę, prie to prisideda tėvų asmeninės savybės, vaiko asmenybė ir jo individualios savybės, tėvų ir vaikų sąveika, santuokinių santykių ypatybės bei pačių tėvų psichologinės gerovės lygis. D. J. Siegel, T. P. Bryson (2015) pabrėžia, kad geri tėvai yra ne tie, kurių vaikai visuomet paklusnūs, o tie, kurie į didžiąją dalį netinkamo elgesio fragmentų ir emocinių protrūkių reaguoja su meile ir siekiu savo vaikui suteikti vertingų gyvenimo pamokų ir prisidėti prie sėkmingo jų smegenų vystymosi. Pasak G. Drobelenės (2016), viena iš plačiausiai pasaulyje priimtų metodikų, padedančių kurti teigiamus ir darnius santykius šeimoje, yra *pozityvioji tėvystė*. Jos tikslas – ugdyti gerąsias vaiko savybes, sutelkiant dėmesį į turimus gabumus ir gebėjimus, skatinant vaiką pasitikėti savimi, mokant būti savarankiška, atsakingą už savo veiksmus, priimti savo ir kitų jausmus, tinkamai juos reikšti. Triguba P – tai pozityviosios tėvystės sampratos pagrindu sukurta programų sistema, pripažįstama kaip viena veiksmingiausių tėvų ugdymo programų pasaulyje, pagrįsta moksliniais tyrimais. Tai plati mokymų programa, apimanti tiek kasdien tėvams kylančius, tiek specifinius klausimus (elgesys prieš, per skyrybas ir po jų, vaikų, turinčių negalią (pavyzdžiui, autistų) poreikių savitumas ir t. t.). J. Radzevičienė (2018) teigia, jog pozityvioji disciplina pasižymi demokratišku auklėjimu, paremtu tėvų autoritetu. Tėvai (globėjai) įtraukia savo vaiką į sprendimų priėmimą ir šeimos bendravimo taisyklių kūrimą. Vaikui leidžiama rinktis iš kelių ribotų galimybių. Tėvai labai aiškiai apibrėžia vaiko elgesio ribas, kurios užtikrina abipusę pagarbą. Tėvai gerbia savo vaikus ir elgiasi geranoriškai, bet ryžtingai. C. B. Аспиева (2016) *pozityvios tėvystės sąvoką įvardina sąmoninga tėvyste, kuri daro įtaką fizinei ir psichologinei vaiko savijautai, intelekto vystymuisi, formuoja vertybines orientacijas, požiūrio sistemas*. R. Žukauskienė (2012), analizuodama auklėjimo stilius, mini jog „autoritetinę auklėjimo stilių taikantys tėvai kreipia didelį dėmesį į vaiko poreikius, jo asmenybę, vyrauja teigiamas tarpusavio

bendravimas. Šie tėvai iš dalies panašūs į autoritarinius tėvus, nes jie taip pat nustato tam tikras elgesio ribas ir taisykles“. Tačiau, kitaip negu autoritariniai tėvai, jie linkę išklausti ir atsižvelgti į savo vaiko prašymus ir klausimus. Šeimos taisyklės labiau demokratiškos, o ne diktatoriškos. Subrendusių kompetentingų tėvų vaikai buvo šilti, juos palaikantys, gerai suvokiantys savo elgesį ir nuoširdžiau bendraujantys su savo vaikais. Kartu jie kontroliavo vaikų elgesį. Nors jie gerbė savo vaikų nepriklausomybę ir nuomonę, bet aiškiai pateikdavo savo sprendimus ir reikalavo jų laikytis. Stipri kontrolė ir vaiko savarankiškumo bei nepriklausomybės pripažinimas bei skatinimas – autoritetingo stiliaus bruožas. Šie tėvai formuoja socializuotą ir nepriklausomą vaiko elgesį, pasitikėjimą savimi, altruizmą, nes sujungia vaiko elgesio kontrolę su pateikiama informacija bei pagrįstais reikalavimais ir atsižvelgia į vaiko nuomonę (Bor, Sanders, 2002; Sanders, Markie-Dadds, Turner, 2003). R. Dreikurs (2007) teigimu, svarbu bendraujant su savo vaikais tėvams būti geranoriškiems ir ryžtingiems. Geranoriškumas svarbus norint išreikšti pagarbą vaikui, o ryžtingumas – kad gerbtume save ir savo elgesiu prisitaikytume prie situacijos. Nuolaidžiaujančiam tėvų auklėjimui trūksta tėvų ryžtingumo, o autoritariniam labai dažnai pritrūksta geranoriškumo. *Ryžtingumas ir geranoriškumas yra kartinės tėvų savybės, svarbios taikant pozityviosios disciplinos auklėjimo metodus.* Elgtis geranoriškai, tai reiškia elgtis pagarbiai su vaiku ir su savimi pačiu. Nei perdėtas rūpestis savo vaiku, nei lepinimas nėra pagarba vaikui, nes jam nesuteikiamos galimybės tapti savarankiškam ir pasimokyti iš savo klaidų. Pagarbus elgesys su vaiku yra tikėjimas vaiko gebėjimais, kad jis pats išspręs problemas, padrašinimas elgtis savarankiškai. Todėl rekomenduojama vaikus įtraukti nustatant leistinas jų elgesio ribas (kartu su vaiku galima aptarti pamokų ruošimo, televizijos žiūrėjimo taisykles). Labai naudinga kartu su vaikais diskutuoti (vaikai turi kalbėti tiek pat arba net daugiau nei suaugusieji) apie tai, kodėl yra reikalingos ribos, kokios jos galėtų būti ir kaip reikėtų jų laikytis. Vaikai daug geriau geba laikytis tų ribų ar taisyklių, kurias kuriant jie patys prisideda, nes jiems tampa aiškiau, kam jos yra reikalingos. B. Bettelheimas (2017) teigia: „šiandien, kaip ir ankstesniais laikais, ugdant vaiką svarbiausia ir kartu sunkiausia užduotis yra padėti jam gyvenime rasti prasmę“.

Apibendrinant galima pateikti tokią pozityvios tėvystės sampratą – tai geranoriškumas, supratingumas, bendradarbiavimas, skatinimas, patirties perteikimas pavyzdžiu, ugdymas paaiškinimais, padrašinimais. Tai vertybinis

ugdymas, kai atskleidžiamos vaiko stipriosios pusės, tap suteikiant jam daugiau dabarties ir ateities galimybių. Priešmokyklinis amžius labai palankus pozityvios tėvystės įgūdžių diegimui, nes šiame raidos etape vaikas imlus perimant gerąją patirtį ir taip sudaromos palankios sąlygos pasiruošti mokykliniam ugdymui (Nicholson, Berthelsen, 2008; Bardauskaitė, Jakimavičienė, Sadauskienė, 2016; Петрук, 2018; Лупагина, 2017; Коуценко, 2017).

Socialinės kompetencijos ugdymas priešmokykliniame amžiuje

T. C. Садовникова (2015) pabrėžia, kad svarbiausias šiuolaikinio švietimo tikslas ir vienas iš prioritetinių visuomenės ir valstybės uždavinių yra auklėjimas, socialinė ir pedagoginė pagalba formuojant ir plėtojant labai moralų, atsakingą, kūrybingą, iniciatyvų, kompetentingą pilietį. Pagal Švietimo ir mokslo įstatymo 8 straipsnį (2017), „priešmokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui pasiruošti sėkmingai mokytis pagal pradinio ugdymo programą. Priešmokyklinis ugdymas vykdomas pagal vienų metų švietimo ir mokslo ministro patvirtintą priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą. Priešmokyklinį ugdymą vykdo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklos, laisvasis mokytojas ar kitas švietimo teikėjas, vadovaudamiesi švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka.“ Šis ugdymas vaikui teikti pradamas, kai tais kalendoriniais metais sueina 6 metai ir / ar gali būti teikiamas anksčiau tėvų sprendimu, bet ne anksčiau, negu sueina 5 metai. Šis įstatymas įpareigoja priešmokyklinio amžiaus ugdytiniai bei jo tėvams (globėjams, rūpintojams) koordinuotai teikti švietimo pagalbą, sveikatos ir socialinės priežiūros paslaugas, pagal švietimo ir mokslo, sveikatos apsaugos ir socialinės apsaugos ir darbo ministrų reglamentuotą tvarką. H. Петрук (2018) teigia, jog priešmokyklinis amžius yra jautrus laikotarpis, kai reikia formuoti daugeliui pagrindinių savybių, įskaitant vaiko socialinės kompetencijos ugdymą, priešmokyklinio ugdymo standarte kompetencija įvardijama kaip viena iš vaiko raidos savybių šio amžiaus stadijoje. Anot Г. Е. Белоусова (2014), „kompetencijos“ – tai žinių, įgūdžių, veiklos metodų, savybių, asmenybės bruožų integracijos pasireiškimas, leidžiantis žmogui elgtis savarankiškai, prisiimti atsakomybę už savo užduotis bei savo gyvenimą. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa (2014) rodo, kokia reikšminga ikimokyklinio, priešmokyklinio bei pradinio ugdymo turinio įgyvendinimo dėmė siekiant, nuosekliai plėtoti ugdymo tikslus, uždavinius, ugdymosi pasiekimus, kompetencijų augimą skatinančius pažangos

ir pasiekimų vertinimo būdus, taikant į vaiką orientuoto ugdymo strategijas. *Svarbiausias priešmokyklinio ugdymo tikslas akcentuoja kiekvieno vaiko patirtį, galias, ugdymosi poreikius, vadovaujantis demokratinėmis ir humanistinėmis vertybėmis, siekiant užtikrinti optimalią vaiko raidą, padedant pasirengti ugdytis pagal pradinio ugdymo programą.*

H. Петрик (2018) socialinę kompetenciją įvardina, kaip integracinę asmens savybę, apimančią vaiko žinias ir suvokimą apie socialinę tikrovę, vertingą požiūrį į savo sveikatą, savęs tobulėjimą, teigiamą požiūrį į visuomenės kultūrinės ir dvasinės vertybes, taip pat socialinius ir efektyvius darbo įgūdžius atsižvelgiant į socialinius reikalavimus, kurie užtikrina sėkmingą vaiko socializaciją. V. Gražienė, V. Jonynienė, A. Rudienė (2015) teigia, „jog vaiko brandumas mokyklai yra glaudžiai susijęs su tolesne jo ir trumpalaikė, ir ilgalaikė sėkme mokykloje ir gyvenime“. Todėl svarbu užtikrinti kiekvieno vaiko mokyklinę brandą. Todėl organizuojamas šešiamečių ugdymas turi vykti kryptingai, tikslingai, nuosekliai plėtojant ir stiprinant vaiko emocijas, fizines ir protines galias. Priešmokyklinio ugdymo grupėje (vaikų darželyje, mokykloje, privačioje ugdymo įstaigoje ar kt.), kuri skirta padėti vaikui įgyti būtinų žinių, diegti jam esmines vertybines nuostatas ir ugdyti gebėjimus, padėsiančius jam toliau sėkmingai augti, bręsti ir mokytis mokykloje. R. Burškaitienė, M. Vilkonienė (2009) atkreipia dėmesį, kad vaikas, aktyviai valdydamas savo vystymosi procesą, o ne įprastai, kaip mąsto suaugusieji, perima iš jų jiems svarbius ir, jų manymu, teisingus dalykus. Vaikas, kaip aktyvus socialinis dalyvis, veikia aplinkoje, per kurią įsisavina žmonių tarpusavio santykių prasmę ir geba suvokti jų reikšmę. R. Žukauskienė (2012,) „priešmokyklinio amžiaus vaiko mąstymą apibūdina kaip egocentrišką – vaikas pasaulį supranta tik remdamasis savo paties požiūriu. Vaikas dėl mąstymo egocentrizmo jaučiasi esąs pasaulio centre, todėl lengvai mokosi lyginimo, kontrasto principu. Šešiametis kai kuriose situacijose vis dar sunkiai skiria tikrovę nuo fantazijos. Šio amžiaus vaikui būdinga centracija – dėmesio sutelkimas tik į vieną situacijos bruožą“. Taigi šeimos ir pedagogų dėmesys šiame amžiuje ypač svarbus. I. Liubertienė, R. Kunickienė, J. Zabulytė-Kupriūnienė (2015) teigia, „sėkmė mokykloje lemia ne tiek vaiko žinios ar ankstyvi skaitymo įgūdžiai, kiek emociniai ir socialiniai įgūdžiai: pasitikėjimas savimi, domėjimasis aplinka, žinojimas, kokio elgesio iš tavęs laukia kiti ir kaip susivaldyti, kai nori pasielgti netinkamai, gebėjimas išlaukti, laikytis nurodymų, kreiptis į mokytojus pagalbos, mokėti išreikšti poreikius

ir sutarti su kitais vaikais“. *Emociniai įgūdžiai: savęs ir savo jausmų suvokimas, pažinimas, kitų žmonių (bendraamžių) pajutimas, gebėjimas prisitaikyti prie bendraamžių, gebėjimas daryti kompromisus bei efektyvus prisitaikymas prie pokyčių sąlygoja aukštesnį savęs vertinimą, efektyvesnį savo galimybių realizavimą, geresnius tarpusavio santykius su bendraamžiais, dažniau jaustis laimingesniems.* Priešmokyklinio ugdymo bendrosios programos (2014) socialinės kompetencijos apibrėžime išskiriamos šios tarpusavyje itin susijusios ugdymo sritys: santykiai su bendraamžiais, santykiai su suaugusiaisiais (šeimos nariais, globėjais, priešmokyklinio ugdymo pedagogu ir kitais mokytojais), vaiko santykis su pačiu savimi (savivoka, savivertė ir saviugda), taip pat santykiai su gamtine, socialine, kultūrine aplinka. T. С. Садовникова (2015) mano, jog socialinės kompetencijos formavimas turėtų būti viena iš prioritetinių kompetencijomis grindžiamo požiūrio sričių švietimo srityje. Tai yra vienas iš socializacijos proceso komponentų, kuriame asmuo dalyvauja visą savo gyvenimą. Vaiko socialinio formavimo ir jo socialinės kompetencijos formavimo sąlyga yra tiesioginė įvairiapusė vaiko veikla: žaidimas, pažintinė, vaizdinė, objektyvi veikla, darbas, bendravimas, bendra veikla, kurioje dalyvauja socialiniai partneriai, sprendžiant reikšmingas socialines problemas. Tokio pobūdžio veikloje priešmokyklinio amžiaus vaikai formuoja tam tikrą idėjų (žinių) ratą apie juos supantį pasaulį. A. Gerčienė-Leonienė, I. Ragauskienė (2011) teigia, kad „socialinė kompetencija yra toks elgesys, kurį vaikas įvaldo, kad galėtų dalyvauti socialiniame gyvenime, prisitaikyti prie skirtingų socialinių kontekstų, reikalavimų (mokykla, šeima, visuomenė), efektyviai ir konstruktyviai spręstų konfliktus“ (cit. iš Bardauskaitė, Jakimavičienė, Sadauskienė, 2016).

Pozityvi tėvystė, pasak Monkevičienės (2015), itin prisideda ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinę kompetenciją. Taiklus ir aiškus Durrant (2012) pozityvios tėvystės apibūdinimas leidžia suprasti aiškesnį šeimos santykį, kur išskiriamas šiltas bendravimas su vaiku, elgesio ribų nustatymas, vaiko mąstymo ir jausmų supratimas, orientacija į problemų sprendimą, o ne bausmes. Būtent ši auklėjimo filosofija, pagal Карабанова (2015), skatina vaiko vystymąsi, jo savarankiškumo siekimą draugiškoje, saugioje ir psichologiškai patogioje aplinkoje, kurią sukuria tėvų elgesys, artimiausia vaiko aplinka. Daugelis autorių sutaria, kad auklėjimo efektyvumą ir kokybę nulemia, kai pats vaikas yra svarbus kuriant susitarimus, dalyvaujant šeimos gyvenime priimant sprendimus. Петрик (2018) teigia, kad socialinė kompetencija – integracinė asmens savybė, apimanti vaiko žinias

ir suvokimą apie socialinę tikrovę, vertingą požiūrį į savo sveikatą, savęs tobulėjimą, teigiamą požiūrį į visuomenės kultūrinės ir dvasinės vertybes, taip pat socialinius ir efektyvius darbo įgūdžius atsižvelgiant į socialinius reikalavimus, kurie užtikrina sėkmingą vaiko socializaciją. Monkevičienė (2011) pažymi ikimokyklinius ir priešmokyklinius metus, kaip itin reikšmingą vaiko gyvenimo periodą, kurio metu pedagogai ir tėvai privalo gilintis į kiekvieno vaiko būsenas, jo savitą intelektinę ir kūrybinę veiklą, jo sprendinių unikalumą, draugystės vaikų grupėje ypatumus, t. y. bendrauti su vaiku kaip su turinčiu neįkainojamą vertę, jį mokant, mokytis iš jo, nuolat reflektuoti ir vertinti savo elgesį. Todėl svarbi pozityvioji tėvystė, kuri, *pasak Baumrind (2005), formuoja socializuotą ir nepriklausomą vaiko elgesį, pasitikėjimą savimi, altruizmą, nes sujungia vaiko elgesio kontrolę su pateikiama informacija bei pagrįstais reikalavimais ir atsižvelgia į vaiko nuomonę. Apžvelgus įvairių autorių nuomones (Bardauskaitė, Jakimavičienė, Sadauskienė, 2016; Durrant, 2012; Петрук, 2018; Лунagina, 2017; Кошценко, 2017; Белоусова, 2014; Лунagina, 2017) galima teigti, kad, ugdant socialinę kompetenciją, pozityvios tėvystės teikiamos galimybės yra akivaizdžios, nes šis auklėjimo būdas akcentuoja stipriąsias vaiko puses, paskatinimus, o ne baudimus, kas ugdo vaiko komunikaciją, skatina geranorišką bendradarbiavimą, kontaktų užmezgimą, pozityvius požiūris plėtoja kūrybišką požiūrį į mokymąsi, bendravimą, naujų veiklų ir žinių siekimą, savęs ir kitų asmenų geresnį supratimą.*

Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimas – užsakomasis, kurį užsakė Kauno ikimokyklinio ugdymo įstaiga X, siekianti panagrinėti pozityvios tėvystės įgūdžių įtaką ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinę kompetenciją šios bendruomenės aspektu. Empirinis tyrimas buvo atliekamas 2020 m. vasario–balandžio mėn.

Tyrimo tikslas – atskleisti pedagogų požiūrį į pozityvios tėvystės įgūdžių reikšmę ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinę kompetenciją. Tyrimo metodu pasirinkta apklausa žodžiu – iš dalies struktūruotas priešmokyklinio ugdymo pedagogų, pavaduotojos ugdymui interviu. Interviu klausimynas pedagogams sudarytas iš septynių pagrindinių klausimų, kurie, esant poreikiui, papildomi patikslinančiais klausimais. Interviu klausimai formuluoti, remiantis teorinėje darbo dalyje cituojamais teiginiais: klausimai formuluoti akcentuojant šiuos principus – pozityvios tėvystės esmė, pozityvios tėvystės ugdymo būdai, socialinės kompetencijos svarba priešmokykliniame amžiuje, pozityvios tėvystės

ugdymo įtaka socialinės kompetencijos raiškai. Anot R. Žukauskienės (2008), „kokybinis tyrimas – sistemingas situacijos, atvejo, individo, grupės tyrimas natūralioje aplinkoje, siekiant suprasti tiriamuosius reiškinius bei pateikti interpretacinį iš situacijų analizės kylantį paaiškinimą“.

Tyrimo imtis. Siekiant atskleisti pozityvios tėvystės įgūdžių raišką ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinę kompetenciją, atliktas kokybinis tyrimas, kuris vyko ugdymo įstaigoje, teikiančioje priešmokyklinį ugdymą, kurioje yra dvi priešmokyklinio ugdymo ir viena mišri priešmokyklinė grupė. Duomenys rinkti individualaus pokalbio metu. Apklausti 9 priešmokyklinio pedagogo išsilavinimą turintys ir šioje įstaigoje dirbantys pedagogai, taip pat pavaduotoja ugdymui, kurie noriai įsitraukė į tyrimą ir pateikė išsamius atsakymus į užduotus klausimus. Informantai pasirinkti, atsižvelgiant į pedagogų, dirbančių priešmokyklinio ugdymo grupėse, patirtį. Kokybinio tyrimo metu surinkta informacija turi vertę tirtai organizacijai, todėl atsakymuose galima pastebėti tokius dalykus, kurių kiti tyrimo metodai neatskleidžia dėl jų ribotumo.

Tyrimo etika. Tyrimo metu griežtai buvo laikytasi konfidencialumo ir atsižvelgta į etnines nuostatas. Dalyvavusiems tyrime asmenims buvo paaiškinta, jog duomenys bus naudojami tik apibendrintai, jokia asmeninė informacija nebus atskleista. Kiekvienas dalyvis prieš pradėdamas interviu pasirašė sutikimą dalyvauti kokybiniame tyrime.

Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Tyrimo metu buvo prašoma paaiškinti, *kaip informantai supranta pozityvią tėvystę ir socialinės kompetencijos ugdymą remiantis šiais principais. Gauti tokie atsakymų pavyzdžiai:*

„...kartu kuriant susitarimus...“; „...visada ieškant kompromiso...“; „...dažnai tariamės, ką galėtume nuveikti...“; „...kuo daugiau bendrauti su vaiku...“; „...svarbiausia girdėti vieniems kitus ir pabandyti suprasti...“; „...įsiklausyti į vaiko poreikius, leisti jam suprasti, kad jie yra svarbūs, kaip ir suaugusiųjų...“; „... kartu kuriame susitarimus...“; „... visada ieškome kompromiso...“; „... dažnai tariamės, ką galėtumėme nuveikti...“; „...kuo daugiau bendrauti su vaiku...“; „...svarbiausia girdėti vieniems kitus ir pabandyti išspręsti, ir įsiklausyti...“; „...analizuoti vaiko poreikius, vaikui leisti suprasti, kad jo poreikiai tokie pat svarbūs kaip ir suaugusiųjų...“; „...išlikti ramiam motyvuojant vaiką tuo kas jam patinka...“; „...geranoriškumas ir pagarba...“; „...mylėti vaiką, daugiau bendrauti...“; „...padrausinti ir skatinti...“; „...bendros veiklos...“; „išvykos...“; „...ekskursijos į tėvų darbovietes...“.

Pasak Durrant (2012), pozityvi tėvystė – nesmurtinė, orientuota į sprendimus, gerbianti vaiko teises ir pagrįsta vaiko raidos principais. Карабанова (2015) pozityvios tėvystės auklėjimo ypatybes įvardina, kaip laipsnišką vaiko vystymosi skatinimą ir jo savarankiškumo pasiekimą saugioje, draugiškoje aplinkoje, kurią sukuria tėvų elgesys. Apibendrinus informantų pateikiamus pavyzdžius, kaip ugdomi pozityvios tėvystės įgūdžiai, akivaizdu, kad informantai pozityvią tėvystę supranta kaip artimų santykių tarp suaugusiųjų ir vaikų diegimą, draugiškumą, patikimumą, paskatinimą, pagarbų santykį, tarimąsi dėl bendros veiklos ir taisyklių.

Pasidomėjus, kaip ugdytinių tėvai supranta pozityviąją tėvystę ir ar taiko šiuos principus praktikoje, gauti tokie atsakymai: „...nemaža dalis tėvų žino ir taiko...“; „...tėvai domisi, klausia informacijos...“; „...daug kam tai naujiena, bet susipažinę taiko, vėliau padėkoja...“; „...tik dalis...“; „...ne, ne visi...“; „...yra nesuprantančių ir priešiška nusiteikusių...“; „...nors ir nežino, bet domisi, prašo informacijos...“; „...tai matosi iš vaikų elgesio...“; „...darželyje vyksta informacijos sklaida...“; „...auklėtojos veda užsiėmimus, skaito paskaitas...“; „...ne visi, bet kai kurie tėvai ateina į bendrus renginius...“; „...tėvai atneša naujų įdėjų...“.

Apibendrinant galima teigti, kad yra dalis tėvų, nesusipažinusių su pozityvios tėvystės ugdymo principais. Tačiau ugdymo įstaiga deda pastangas, šviečia šeimas šiuo klausimu. Egzistuoja nedidelė dalis tėvų, nesutinkančių su šiuo ugdymo metodu. Tačiau dauguma tėvų ugdydami vaikus mielai taiko pozityvios tėvystės principus, nes mato tame naudą vaikui ir šeimai, bendradarbiauja su pedagogais šiuo klausimu.

Tyrimo metu buvo prašoma paaiškinti, kaip galima skatinti pozityvios tėvystės principų diegimą priešmokykliniame amžiuje. Gauti tokie atsakymų pavyzdžiai: „...lankyti renginius, diskutuoti su vaiku, išgirsti jo mintis...“; „...aiškintis priežasties ir pasekmės santykius...“; „...bendrauti, turėti bendrų veiklų...“; „... dažnai kalbėtis, kaip turėtumėme elgtis vienoje ar kitoje situacijoje...“; „... dalyvauti pozityvios tėvystės mokymuose, domėtis literatūra, konsultuotis su specialistu...“; „...mokyti kantrybės, paaiškinti vaikui, nebaudžiant jo, bet kalbant, girti jį už gerus darbus...“; „...pasikliauti savo intuicija, ir aklaai nesivadovauti primetamomis nuostatomis...“; „...auklėti vaiką žmogumi, padedant suvokti negatyvias pasekmes, nes kitaip gyvenime bus sunku...“; „...išklausti, padėti...“; „...pozityviai galvoti, bendrauti, klausyti, besąlygiškai mylėti...“; „...tėvams rodyti gerą pavyzdį vaikams, daugiau laiko skirti vaikui, domėtis jo pomėgiais, padėti spręsti problemas, jei reikia kreiptis pagalbos dėl pozityvios tėvystės įgūdžių lavinimo...“; „...visada išklausti vaiką, įvertinti jo poreikius, padėti

atskleisti gabumus...“; „sudaryti vaikui saugumo sąlygas...“; „...rasti kompromisą su vaiku...“.

Apibendrinus gautus atsakymus, galima teigti, kad informantai pozityvios tėvystės plėtrą mato kaip informacijos sklaidą, dalijimąsi patirtimi, tarimąsi, kompromisų paieškas, bendradarbiavimą. Informantų teigimu, šiame procese reikalingas geranoriškumas, pozityvus suaugusiųjų požiūris bei gebėjimas patiems mokytis. Pedagogai yra pasirengę šeimoms suteikti naujausią informaciją, siekiant ugdymo tikslų.

Tyrimo metu buvo prašoma paaiškinti socialinės kompetencijos ugdymo metodų diegimo reikšmę. Klausama, kokiais metodais ugdate priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinę kompetenciją? Atsakymų pavyzdžiai: „...pasakojimai, pokalbiai, taisyklės...“; „...pokalbiai, žaidimo forma, pasakojimai...“; „...bendravimas kaip su suaugusiais, mokymas supratimo, požiūrio į kitų jausmus...“; „...įvairiais, „Zipio draugai“ programa...“; „...naudojame „Zipio“ programos metodus...“; „...įvairiais tradiciniais ir netradiciniais būdais...“; „...žaidybinis, meninės raiškos...“; „...labiausiai pasitvirtino divergentinis partnerio dėmesio metodas...“; „...pasakojimai ir taisyklės...“; „...bendravimas, kaip su draugu...“; „...žaidimo forma...“; „...pokalbiai jų pagalba vaikai atsiskleidžia, lavina socialinę kompetenciją...“; „...žaidimo, pasakojimo forma vaikai labiau supranta...“; „...bendraudamas vaikas jaučia, kad juo pasitikima...“.

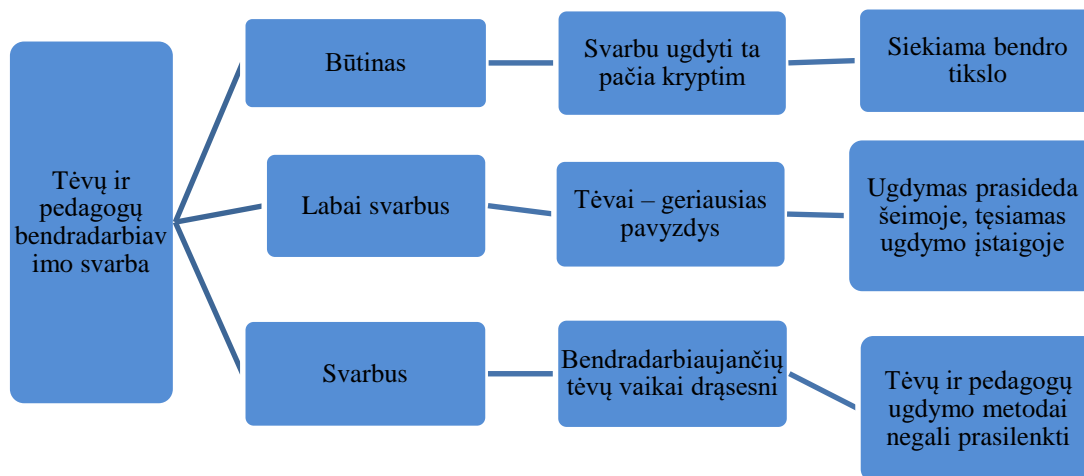
Informantų nuomonės analizė atskleidė, kad pateikta įvairių atsakymų, kaip ugdyti socialinę kompetenciją, daugelis apklaustųjų pagrindiniais metodais įvardino „Zipio draugai“ programą, pokalbius, pasakojimus, susitarimus, žaidybinę formą. Būtent šie būdai pedagogams labiausiai pasitvirtinę, tačiau atsirado ir išskirtinių: divergentinis partnerio dėmesio metodas, fizinio ugdymo veiklos grupelėmis bei meninės veiklos.

Tyrimo metu buvo siekiama atskleisti tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo svarbą ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinę kompetenciją. Klausama, kaip manote, ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinę kompetenciją kiek svarbus tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas ir kur čia matote pozityvią tėvystę?

Atsakymų pavyzdžiai: „...labai svarbus...“; „...būtinasis...“; „...tėvai geriausias pavyzdys vaikui...“; „...ugdyti ta pačia kryptimi...“; „...pedagogai turi bendradarbiauti su tėvais...“; „...ugdymas prasideda šeimoje, tęsiama ugdymo įstaigoje...“; „...bendrauja ir bendradarbiauja, klausia patarimo...“; „...tėvai svarbūs vaiko gyvenime...“; „...siekiama bendro tikslo užauginti sėkmingą asmenybę...“; „...tėvų ir pedagogų ugdymo metodai neturėtų prasilenkti...“; „...jei tėvai domisi pozityvia

tėvyste, jie domisi viskuo...“, „...tokie tėvai patys pozityvūs...“, „...pozityvumas pasireiškia jau bendravime su auklėtoja...“, „...atpažįstame iš vaiko elgesio, kalbos...“.

Susisteminus šio klausimo atsakymus galima pastebėti (1 pav.), kad tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinę kompetenciją remiantis pozityvios tėvystės principais yra labai svarbus.

1 pav. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo svarba ugdant socialinę kompetenciją

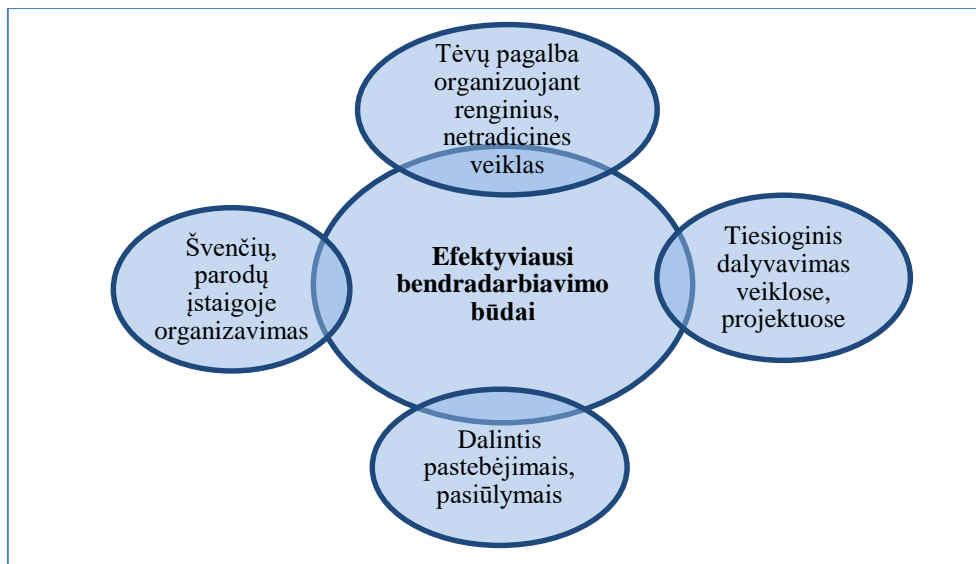
Siekiant užauginti sėkmingą asmenybę būtinas kryptingas ugdymas siekiant bendrų tikslų. Apklausoje dalyvavusių pedagogų išsakytos mintys visiškai sutampa su mokslininkų (Radzevičienė, 2018; Прямукова, 2009; Burvytė, 2013) teiginiais, kurie teigia, kad vaiko pradžių pradžia yra šeima, kur prasideda vaiko ugdymasis, ugdymo įstaigos tęsia šį darbą. Vaiko šeimos bendravimas ir bendradarbiavimas su pedagogu tai viena iš efektyviausių galimybių siekiant vaiką įtraukti, sudominti ugdymo procesu, kurio rezultatas visokeriopai naudingas auginant socialiai atsakingą asmenybę.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti tėvų ir pedagogų efektyviausius bendradarbiavimo būdus diegiant pozityvios tėvystės principus. Klausama, kokius bendradarbiavimo būdus galite pateikti. Atsakymų pavyzdžiai: „...susirinkimai, renginiai, rytiniai, vakariniai pokalbiai...“; „...projektai, išvykos...“; „...tėvų pagalba organizuojant renginius, netradicines veiklas...“; „...domėjimasis grupės gyvenimu, švenčių, parodų organizavimas...“; „...dalyvavimas veiklose, projektuose...“; „...bendri projektai, renginiai, išvykos...“; „...projektai, parodos, šventės, išvykos...“; „...dalintis pasiūlymais ir pastebėjimais...“; „...bendrose veiklose išryškėja tėvų nuostatos...“; „...tėvų buvimas ir elgesys ugdymo įstaigoje pozityviai veikia ir kitus vaikus...“.

Apibendrinat šį klausimą galima teigti, jog (2 pav.) kiekvienas bendradarbiavimo būdas vienaip ar kitaip yra efektyvus. Svarbu siekti abipusės komunikacijos, susiklausymo, tiesioginio tėvų

dalyvavimo ugdomosiose veiklose, projektuose. Įtraukti šeimas organizuojant renginius, šventes, parodas, išvykas. Susirinkimų metu pedagogui stengtis išgirsti tėvų pasiūlymus ir pastebėjimus, juos priimti ir naudotis inspiruojant ugdomasias veiklas. Bendradarbiavimas naudingas ne tik vaikui, bet ir pedagogui, kuris siekia kokybiško ugdymo proceso. Nustatyta, kad be bendradarbiavimo neįmanomas efektyvus socialinių įgūdžių ugdymas. O socialinių įgūdžių ugdymą teigiamai veikia pozityvios tėvystės metodo taikymas.

Tyrimo metu domėtasi, kokiais privalumais pasižymi ugdymas, pagrįstas pozityvios tėvystės principais ir kaip tai veikia socialinių kompetencijų ugdymą. Gauti tokie atsakymų pavyzdžiai: „...tokie vaikai drąsesni...“; „...aiškiau reiškia savo nuomonę...“; „...turi daugiau draugų, labiau bendraujantys...“; „...jų platesnis akiratis, daugiau bendrauja, domisi...“; „...greičiau adaptuojasi darželyje...“; „...drąsesni...“; „...viskuo domisi...“; „...labiau kūrybiškesni...“; „...tokios šeimos paprastai iniciatyvios, bendradarbiauja su darželiu...“; „...labiau viskuo domisi, rodo iniciatyvą...“; „...jų akiratis platesnis...“; „...turi daugiau draugų...“; „...nebijo klausti, perklausti...“; „...tokie vaikai dažnai inicijuoja žaidimus...“; „...būna grupės lyderiai...“; „...jie patys organizuoja žaidimus...“; „...matosi, koks vaikas ateina iš šeimos...“; „...vaikai – šeimos veidrodis...“; „...tokie vaikai atsiskleidžia per žaidimus, ekskursijose...“; „...smalsūs, kūrybiški...“; „...jie daugiau keliavę ir patyrę...“; „...jaučiasi saugūs...“.

2 pav. Tėvų ir pedagogų efektyviausi bendradarbiavimo būdai pozityvios tėvystės ugdymo procese

Apibendrinant gautus atsakymus, galima teigti, kad pedagogai aiškiai nurodo pozityvios tėvystės principais ugdytų vaikų privalumus – jie labiau socializuoti, turi daugiau draugų, nes jie ugdomi be baimės, o paskatinimais, padrąsinimais. Pozityvios tėvystės principais ugdyti vaikai kūrybiškesni darželio veiklose. Akivaizdu, kad priešmokyklinio amžiaus vaikai, ugdomi pozityvios tėvystės principais, labiau pasitiki savimi, geriau pasirengę mokykliniam ugdymui, labiau socializuoti, todėl galima manyti, kad jų adaptacija mokykloje yra sėkmingesnė. Taigi ugdant vaikus pozityvios tėvystės principais, užtikrinamas sėkmingesnis vaiko socializavimas, vaikas įsilieja į savo bendraamžių gretas, geba dirbti grupėje, realizuoti save.

Apibendrinant tyrimo metu gautus duomenis galima teigti, kad pedagogų atsakymai patvirtino teorinėje dalyje nagrinėtas mokslininkų nuostatas: tyrimas patvirtino Bor, Sanders (2002), Кошценко (2017), Nicholson, Berthelsen (2008) požiūrį, kad pozityvi tėvystė – tai vaikų auginimas, kai didžiausias dėmesys skiriamas vaiko galimybių, stiprybių ir gebėjimų ugdymui, kad užaugęs jis sugebėtų save realizuoti. Šeimoje, kur vaikas jaučiasi svarbus, drąšinamas, kur kartu analizuojamas netinkamas elgesys, diskutuojama, kokios pasekmės gali laukti, kur nenaudojamas psichologinis ar fizinis smurtas, vaiko socialiniai gebėjimai ugdomi savaime. Tyrimo dalyvių nuostatos patvirtino ir Прямикова (2009) nuostatas apie socialinę kompetenciją, kaip gebėjimą suprasti gyvenimo situaciją, rasti būdą, kaip išspręsti problemą, suvokti naujoves, turtinti savo patirtį, gebėjimą tobulėti kaip asmenybei, šiandieninėje visuomenėje labai svarbu nepriklausomai mąstyti, bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais, galėti visokeriopai atsiskleisti, suvaldyti stresą bei išgyventi diskomforto zonose. Šiuos gebėjimus itin stiprina

ir padeda įgyti ankščiau išvardinti metodai. Pedagogai siekia įvairiais metodais įtraukti vaiko šeimą į ugdymo procesą ir bendradarbiavimą vienareikšmiškai apibūdina kaip teigiamą patirtį vaiko ugdymosi procese. Tyrimo rezultatai patvirtino S. Burvytės (2013) teiginius, kad tiek pedagogai, tiek tėvai turi vadovautis tomis pačiomis ar panašiomis vertybėmis ir siekti tų pačių tikslų – sukurti vaiko harmoningai asmenybės raidai tinkamą aplinką. Būtent visi šie įgūdžiai – vaiko sėkmės pradžia mokykloje. Svarbu, kad vaikai, baigdami priešmokyklinį ugdymą, įgytų gebėjimų reikšti savo mintis, sumanymus, tinkamai suvoktų savo jausmus, gebėtų juos įvardinti, tinkamai elgtųsi artimiausioje aplinkoje, laikytųsi elementarių socialinio gyvenimo taisyklių, suvoktų savo tautinį identitetą, gerbtų kitas kultūras, gebėtų susikaupti ir susilaikytų nuo impulsyvaus elgesio. Akivaizdu, kad pozityvios tėvystės principais ugdytas vaikas sėkmingiau įsisavina socialines kompetencijas ir pasirengia pradiniam ugdymui, nes tokio vaiko ugdymas – tai skatinimas, pokalbiai, bendro sutarimo paieška, kūrybiškas požiūris į reiškinius ir problemas.

Išvados

1. Pozityvi tėvystė – vaiko gerųjų savybių išvelgimas, atskleidimas, ugdymas, atsižvelgiant į turimus gabumus ir gebėjimus, skatinant vaiką pasitikėti savimi, mokant būti savarankišku, atsakingu už savo veiksmus, priimti savo ir kitų jausmus, tinkamai juos reiškiant. Priešmokyklinio amžiaus vaikas, auklėjamas remiantis pozityvios tėvystės principais, įgyja šiuos socialinės kompetencijos bruožus: vaiko žinias ir suvokimą apie socialinę tikrovę, vertingą požiūrį į savo sveikatą, tobulėjimą, teigiamą požiūrį į visuomenės

kultūrinės ir dvasinės vertybes, socialinius ir efektyvius darbo įgūdžius, užtikrinančius sėkmingą vaiko socializaciją, aktyvumą, kūrybiškumą, bendravimą ir bendradarbiavimą. Egzistuoja akivaizdžios pozityvios tėvystės ir socialinių kompetencijų ugdymo sąsajos, pasireiškiančios bendradarbiavimu, geranoriškumu, kūrybiškumu.

2. Pedagogų teigimu, pozityvios tėvystės įgūdžiai itin svarbūs ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinę kompetenciją. Svarbu padėti vaikui suvokti save, skiepyti vertybes, kuriant harmoningą aplinką, pažinti savo jausmus, ugdyti empatiją, priimti kitokį vaiką, išgyventi nepatogius dalykus. Siekiant tobulinti šias savybes svarbus ir lankomas ugdymo įstaigos indėlis, o kryptingai ugdyti vaiką padeda glaudus pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas.

Literatūra

- 1 Breidokienė R., Radzevičienė J., Šileikienė R., Tilvikaitė E. (2018). Pozityvios tėvystės įgūdžių mokymo programa. Vilnius.
- 2 Bardauskaitė E., Jakimavičienė A., Sadauskienė R. (2016). Priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinės kompetencijos ugdymas/-is tyrinėjimais, eksperimentais, atradimais. [interaktyvus] [žiūrėta 2019-11-21] Prieiga internetu: <https://core.ac.uk/download/pdf/75821367.pdf>
- 3 Bor W., Sanders M. (2002). The Effects of the Triple P-Positive Parenting Program on Preschool Children With Co-Occurring Disruptive Behavior and Attentional/Hyperactive Difficulties. [interaktyvus] [žiūrėta 2019-11-21] Prieiga internetu: https://www.researchgate.net/profile/Matthew_Sanders/publication/10990977_The_Effects_of_the_Triple_P-Positive_Parenting_Program_on_Preschool_Children_with_CoOccurring_Disruptive_Behavior_and_AttentionalHyperactive_pdf
- 4 Burškaitienė R., Vilkonienė M. (2009). Priešmokyklinio ugdymo kokybė: samprata ir esminiai vadybos aspektai. [žiūrėta 2019-11-21] Prieiga internetu: http://www.su.lt/bylos/mokslo_leidiniai/jmd/09_02_23/burskaitiene%20vilkoniene.pdf
- 5 Burvytė S. (2013). Šeimos ir ikimokyklinių ugdymo institucijų bendradarbiavimas: pozityviosios tėvystės skatinimo aspektas. [žiūrėta 2019-11-18] Prieiga internetu: <http://socialinisugdymas.leu.lt/index.php/socialinisugdymas/article/view/71>
- 6 Drobelenė, G. (2016). Tėvystės gebėjimų ugdymo veiksmingumo didinimo perspektyvos. [žiūrėta 2019-10-27] Prieiga internetu: https://www.smm.lt/uploads/documents/tyrimai_ir_analizes/T%C4%97vyst%C4%97s%20ugdymas_GA_LUTINIS.pdf
- 7 Durrant J. (2012). Stiprių santykių tarp tėvų ir vaiko kūrimo vadovas: teigiamas, vaiko teisių nuostatomis pagrįstas požiūris. Vilnius: VšĮ „Gelbėkit vaikus“.
- 8 Geranoriškumas, bendradarbiavimas, skatinimas, patirties perteikimas pavyzdžiu, ugdymas paaiškinimais, padaršinimais – esminiai pozityvios tėvystės aspektai ugdant vaikų socialinę kompetenciją. Vaiko šeimos išitraukimas ir tiesioginis dalyvavimas laikomas vienu iš metodų ugdant socialinę kompetenciją. Vaikai, ugdomi pozityvios tėvystės principais, sėkmingiau socializuojasi, įsilieja į kolektyvą, adaptuojasi naujoje aplinkoje, sėkmingiau bendrauja su bendraamžiais ir suaugusiais. Tokie vaikai kūrybingi, iniciatyvūs, nes ugdytojai geba atskleisti jų stipriąsias puses bei sugeba paaiškinti netinkamo elgesio priežastis. Egzistuoja dalis šeimų, kurios nesidomi pozityvios tėvystės ugdymo galimybėmis ir ugdydamos vaikus netaiko šių principų.
- 8 Gray J. (2014). Vaikai kilę iš dangaus. Vilnius: Alma Littera.
- 9 Gražienė V., Jonynienė V., Rudienė A. (2015). Jūsų vaikas – priešmokyklinukas. LR ŠMM.
- 10 Malinauskienė D. (2006). Priešmokyklinio ugdymo pakopos svarba vaikų socialinės kompetencijos ugdymui. [žiūrėta 2019-11-21] Prieiga internetu: <https://repository.mruni.eu/handle/007/13081>
- 11 Monkevičienė O., Glebuvičienė V.S., Stankevičienė K., Mazolevskienė A., Montvilaitė S., Jonilienė M., Kerulienė I., Mauragienė V. (2011). Metodinis leidinys priešmokyklinio ugdymo pedagogams. Klaipėda: Klaipėdos banga.
- 12 Nicholson J, Berthelsen D., (2008). Impact of Music Therapy to Promote Positive Parenting and Child Development. [žiūrėta 2019-11-21] Prieiga internetu: <https://gallery.mailchimp.com/a87a86cb03d0b3fd08f07f1b7/files/98519720-87f5-4cdd-953c-07abf573e01b/1359105307086705.pdf>
- 13 Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa (2014). Vilnius: Šviesa.
- 14 Riaubienė G., Tamašauskienė R. (2019). Priešmokyklinio amžiaus vaikų erdvės suvokimo ugdymas štamavimo ir aplikavimo veiklų metu. [interaktyvus] [žiūrėta 2019-11-07] Prieiga internetu: <https://vb.kvk.lt/object/elaba:40267531/>
- 15 Sanders M., Markie-Dadds C., Turner K. (2003). Theoretical, Scientific and Clinical Foundations of the Triple P-Positive Parenting Program: A Population Approach to the Promotion of Parenting Competence. [žiūrėta 2020-11-10]. Prieiga internetu: https://expoo.be/sites/default/files/atoms/files/artikel_TripleP.pdf
- 16 Žukauskienė R. (2012). Raidos psichologija: integruotas požiūris. Vilnius: Margi raštai.
- 17 Кошценко И. В. (2017). Взаимодействие педагогов и родителей на основе сотворчества в условиях дошкольной образовательной организации. [žiūrėta 2019-11-07] Prieiga internetu: <https://cyberleninka.ru/article/n/vzaimodeystvie->

- pedagogov-i-roditeley-na-osnove-sotvorchestva-v-usloviyah-doshkolnoy-obrazovatelnoy-organizatsii
- 18 Липагина Н. (2017). Современные формы взаимодействия с родителями. [interaktyvus] [žiūrėta 2019-11-07] Prieiga internetu: <https://nsportal.ru/detskiy-sad/raznoe/2017/03/14/sovremennye-formy-vzaimodeystviya-s-roditelyami>
- 19 Петрик Н. (2018). Формирование социальной компетенции дошкольников в условиях взаимодействия детского сада и семьи. [interaktyvus] [žiūrėta 2019-11-23] Prieiga internetu: <http://doshkolnik.ru/pedagogika/18493-formirovanie-socialnoy-kompetencii-doshkolnikov-v-usloviyah-vzaimodeystviya-detskogo-sada-i-semi.html>
- 20 Прямыкова Е. (2009). Социальная компетентность: смыслы и практики. [žiūrėta 2019-11-21] Prieiga internetu: http://ecsocman.hse.ru/data/497/728/1224/SOTsIAL_NAYa_KOMPETENTNOST_ShKOLNIKOV
- 21 Садовникова Т. С. (2015). Формирование позитивной социализованности детей старшего дошкольного возраста. [interaktyvus] [žiūrėta 2019-11-23] Prieiga internetu: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-pozitivnoy-sotsializovannosti-detey-starshego-doshkolnogo-vozrasta>

IMPACT OF POSITIVE PARENTING SKILLS ON THE DEVELOPMENT OF SOCIAL COMPETENCE OF THE CHILDREN OF PRE-SCHOOL AGE

Summary

The relevance of the research. D. Goleman (2003) claims that the family is the child's first school of emotional life. While communicating in the family, s/he learns to understand her/his feelings and respond to them appropriately; realises how others react to them, as well as perceives and expresses her/his fears and hopes. The adults closest to the child are parents, playing a vital role in the development of the child's social competence. The expression of positive parenting is considered to be crucial to the successful development of a child's social competence.

The problem of the research is the lack of positive parenting skills in the development of social competence of pre-school children. *The subject of the research* is the expression of positive parenting skills in the development of the social competence of pre-school children. *The objectives* are to theoretically substantiate the importance of positive parenting in the development of social competences of a child; identify the attitude of educators towards the links between positive parenting and the development of social competences. *The methods used* include the analysis of scientific literature, interview, statistical analysis of the obtained data.

The most important results. Most parents support the principles of positive parenting and follow them while educating their children. They identify social competence skills as very important while preparing children for primary school. However, they do not consider social competence as most significant for the education of the children of pre-school age. Educators identify social competence as very important or important and think the most effective way of developing it is the communication and cooperation between institutions and families. Whereas parents do not consider that it is significant to cooperate, especially participate in the events or group activities of the organisations.

Conclusions. Positive parenting skills are crucial to the development of the social competence of pre-school children, and it requires the special attention of parents. To improve all these qualities, the contribution of the educational institution is equally significant as the cooperation between educators and parents, which helps to educate children purposefully.

Keywords: pre-school education, positive parenting skills, social competence, educational function of the family.

Informacija apie autorius

Vilma Juodienė. Kauno lopšelio – darželio „Boružėlė“ ikimokyklinio ugdymo pedagogė. Mokslinių tyrimų kryptys: ugdymo aplinkos, specialiųjų poreikių vaikų ugdymas.

El. pašto adresas: vilma76@inbox.lt

dr. Algimantas Bagdonas. Kauno kolegijos, Menų ir Ugdymo fakulteto Pedagogikos katedros docentas, Kalbų Centro lektorius. Mokslinių tyrimų kryptys: pedagoginė psichologija, lyginamoji kalbotyra.

El. pašto adresas: algimantas.bagdonas@go.kauko.lt